

Hayley Campbell (suom Tapani Kilpeläinen: Kaikki elävät ja kuolleet

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Hayley Campbell (suom Tapani Kilpeläinen: Kaikki elävät ja kuolleet (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/hayley-campbell-kaikki-elavat-ja-kuolleet/>))

Hayley Campbell (suom Tapani Kilpeläinen: Kaikki elävät ja kuolleet

EVA SUNDGREN

Hayley Campbell on Lontoossa asuva, australialaistaustainen toimittaja, jota jo lapsena alkoi askarruttaa kuolema ja siihen liittyvät käytänteet. Hänen tietokirjansa *Kaikki elävät ja kuolleet* on henkilökohtainen tutkimus aiheesta – hän on perehtynyt kahteentoista kuolemaan liittyvään ammattiin haastatteleamalla, seuraamalla vierestä ja jopa osallistumalla itse työhön Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Hän on halunnut selvittää, miten kuoleman kanssa työskentelevät ihmiset ovat päätyneet ammatteihinsa, mitä he siitä ajattelevat ja miten he jaksavat tehdä työtään.

Campbellin haastattelemat ja seuraamat kuoleman ammattilaiset ovat tietoisia työnsä erityisluonteesta ja siitä, miten kammottavalta ja makaaberilta se saattaa muiden silmissä vaikuttaa. Kaikki työt eivät ole yhtä rankkoja, esimerkiksi kuolinnaamioiden valmistaja tapaa ihmisiä, jotka hakeutuvat hänen puheilleen vapaaehtoisesti, kun taas onnettomuudessa, tulipalossa tai maanjäristyksessä omaisensa menettäneet eivät ole valinneet osaansa. On eri asia käsitellä vainajan kasvoja kuin tsunamin paiskomia mätäneviä ruumiita tai henkirikoksen uhreja.

Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian välillä on tietysti kulttuurieroja esimerkiksi suhteessa siihen, miten yleistä on polttohautaus verrattuna arkkuhautaukseen ja millä tavoin vainajat halutaan valmistella hautaan. Dramaattisin ero on se, että Yhdysvalloissa on joissakin osavaltioissa käytössä kuolemantuomio, toisin kuin missään Euroopan maassa. Campbellin esittelemät ammatit ovat hautausurakoitsija, "anatomisten palveluiden ohjaaja", kuolinnaamioiden valmistaja, katastrofin uhrien tunnistaja, rikospaikkasiivooja, teloittaja, palsamoija, "anatomisen patologian teknikko" eli obduktioteknikko, "surutyön kättilö", haudankaivaja ja "krematorion käyttäjä" eli krematorionhoitaja. Lisäksi hän vierailee "kryoniikkainstituutissa", jossa vainajat ja jopa heidän lemmikkinsä syväjäädytetään, jotta heidät joskus mahdollisesti voidaan herättää eloon. Jo sisällysluettelo vihjaa siihen, että käännös ei ole parasta mahdollista suomea – kääntäjä olisi voinut tarkistaa suomenkieliset ammattinimikkeet.

Hayley Campbell osallistuu hautaustoimistossa vainajan käsittelemiseen ja valmistelemiseen hautaamista varten ja oppii uutta. Hän kartoittaa omia ennakko-oletuksiaan ja asenteitaan ja pohtii, miten hänen näkemänsä ja kokemansa asiat vaikuttavat niihin. Kirjan lukujen otsikot, kuten "Ateriolla teloittajan kanssa" ja "Paholaisen ajomies", herättävät ihmettelyä ja uteliaisuutta mutta saavat selityksensä tekstin edetessä. Tässä tietokirjassa on kaunokirjallisia piirteitä, mikä on miellyttävää ja aiheeseen sopivaa. Ymmärrettävästi Campbell vain haastattelee teloittajaa ja rikospaikkasiivoojaa eikä osallistu heidän työhönsä, muu olisi epäeettistä.

Haastateltujen yleinen selviytymiskeino on musta huumori, ja heitä motivoi ihmisten auttaminen. Läheisen kuolema on kriisi, jossa tarvitaan apua ja tukea. Monella ei ole aavistustakaan siitä, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon, ja tällöin on hyvä saada apua, varsinkin jos kuolinsyynä on muu kuin vanhuus. Vaikka kuolematyö voi herättää ihmisissä kauhistusta, joillekin meistä on helpompaa olla tekemisissä kuolleiden kuin elävien kanssa. Vainajat sinänsä eivät ole heidän parissaan työskenteleville ahdistavia vaan elävien ihmisten kokemat menetykset ja ne tarinat, joita vainajat sanattomasti kertovat. Vaikka surevien omaisten kohtaaminen on raskasta esimerkiksi kättilölle, joka työskentelee kuolleina syntyneiden tai pian syntymänsä jälkeen kuolevien vauvojen ja heidän vanhempiansa parissa, työn mielekkyys saa hänet jaksamaan. Hayley Campbellille raskainta oli kohdata pienen vauvan ruumis, se jäi vaivaamaan häntä pitkäksi aikaa.

Kaikki muut haastatellut suhtautuivat työhönsä asiallisesti ja tekivät sitä ammattitilpeydellä ja pietteetillä, paitsi rikospaikkasiivooja ja (entinen) teloittaja. Heistä oli tullut kyynisiä, mitä en ihmettele.

Rikospaikkasiivooja ja alan yrittäjä Neal Smither päätyi jo 12-vuotiaana ensimmäisen kerran siivoamaan väkivaltaisen kuoleman jälkeä. Hänen haastattelunsa tapahtuu epämiellyttävällä alueella sijaitsevassa nuhjuisessa pikaruokapaikassa, joka on hänen mukaansa "maaginen markkina-alue". Liikeidean hän sai nuorena pilveä polttavana pummina katsoessaan elokuvaa *Pulp Fiction*, jossa veriteon jälkien siivoaminen ei vastaa todellisuutta, kuten hän myöhemmin sai huomata. Hän kertoo joutuneensa työn kautta opettelemaan kaiken, kuten aivosubstanssin tai veren siivoamisen eri materiaaleista, sillä opaskirjoja ei ollut. Asiakkaat eivät usein ymmärrä, miten

vaativaa tällainen työ on. Smither mainostaa firmaansa netissä ja autonsa puskurissa ja on esiintynyt useissa tosi-tv-ohjelmissa. Hänellä on puhelimessaan laskuri, joka näyttää, kuinka pitkä aika hänellä on eläkkeelle pääsyyn.

Seuraavan haastattelun aihe on vielä epämiellyttävämpi, ja se tapahtuu Virginiassa, jolla on pitkä teloitushistoria.

“Matkattuamme näin kauas autolla, jossa on vain yksi toimiva tuulilasinyppihin ja puskuri, jonka olemme kiinnittäneet nippusiteellä, olen jotenkin alistunut mihin tahansa absurdiuteen, mikä meitä mahtaa odottaakin. Minulla ei ole aavistustakaan, mitä odottaa joltakulta, joka palveli valtion teloittajana seitsemäntoista vuotta.” (s. 127)

Entinen teloittaja Jerry Givens antaa haastattelun poikkeuksellisesti omalla nimellään. Kun hänet nuorena vanginvartijana värvättiin ”kuolematiimiin”, jonka piti panna toimeen kuolemantuomiot, jokaisen piti vanhoa nimettömyyttä. Hän ei kertonut edes vaimolleen, että toimi myös teloittajana eikä vain vanginvartijana. Kuolemantuomioon liittyvät käytänteet viittaavat voimakkaaseen, osittain ehkä tiedostamattomaan häpeään, eikä Hayley Campbell salaa näkemystään asiasta.

Varsin yleistä on oikeuttaa kuolemantuomio Jumalalla: Kun teloitettu on sovittanut rikoksensa esimerkiksi sähkötuolissa, hän pääsee taivaaseen, jossa odottaa ikuinen elämä. Jos myöhemmin on käynyt ilmi, että teloitettu olikin syytön, se ei haittaa yhtä paljon, kuin jos hänellä ei olisikaan ikuinen elämä odottamassa surkeasti päättyneen maallisen vaelluksensa jälkeen. Kuinka ollakaan, teloittajien itsemurhaluvut ovat poikkeuksellisen korkeita.

Jerry Givens oli harras kristitty, joka teloittajan uransa alussa uskoi olevansa oikealla asialla, mutta sittemmin vaihtoi alaa ja alkoi kampanjoida julkisesti kuolemantuomiota vastaan. Häntä käsittelevän luvun loppuun on lisätty kursiivilla:

“Jerry kuoli Covid-19-infektioon 13.huhtikuuta 2020. Muistokirjoituksissa hänen oletettiin sairastuneen Richmondissa Cedar Streetin baptistikirkossa, missä hän lauloi kuorossa.

Kuolemanrangaistuksesta luovuttiin Virginiassa 25. maaliskuuta 2021, alle vuosi Jerry'n kuoleman jälkeen." (s. 145)

Hayley Campbell lähestyy luonnollista mutta kipeää ja voimakkaita tunteita herättävää aihetta älykkäästi ja hienotunteisesti. Kirjan tekeminen on ollut pitkä prosessi, joka on vaatinut matkustelua, odottamista, omien ja muiden ennakkoluulojen kohtaamista, osallistumista töihin, jotka suurimmalle osalle ihmisistä ovat omituisia, kenties vastenmielisiä ja jopa pelottavia, vaikeiden asioiden kohtaamista. Kirjan parasta antia on runsas tietomäärä, esimerkiksi miten vainajia nykyään palsamoidaan, mistä tarve siihen on syntynyt ja mitä ympäristöhaittoja sillä on.

Näitä asioita ei tavallaan halua tietää, tavallaan kuitenkin haluaa. Kirja kutsuu lukemaan samalla kun työntää pois. Olisi kuitenkin älyllisesti epärehellistä kieltäytyä ottamasta vastaan kuolemaan liittyvää tietoa, sillä jokainen joutuu jossain vaiheessa tekemisiin kuoleman ja siihen liittyvien käytäntöjen kanssa. Oma kuolemaansa ja kuolevaisuuttaan on hyvä pohtia säännöllisesti.

Kirjan huono puoli on suomennos, joka on liian uskollinen lähtökielelle, mikä näkyy sanastossa, pilkutuksessa ja virkerakenteissa. On sääli, että näin kiinnostava ja ajatuksia herättävä teos ei ole saanut huolellisempaa käännettä. Jos kääntäjän vahvempi kieli on lähtökieli eikä kohdekieli, kuten pitäisi, käänös kannattaisi oikoluettaa erikseen. Tätä ei voi parhaalla tahdollakaan pitää luontevana suomena:

”Jos kuolee kerrosta ylempänä, kantaja siirtää ruumiin huomiota herättämättömällä lakanalla peitettynä paarilla jääkaappiin alapuolella. Jos kuolee tietyissä kaupunkikunnassa lähellä sairaalaa, ambulanssi, joka noutaa lattialta, vuoteesta tai tieltä, kuljettaa tänne. Jos kuolinsyyn tutkija sitä vaatii, tehdään ruumiinavaus eli autopsia (kumpikin tarkoittaa samaa, yksi vain suomeksi, toinen kreikaksi) tässä huoneessa, jotta voidaan virallisesti määritellä, miten loppunsa kohtasi. Jos lääkäri oli nähnyt vainajan vähän ennen tämän kuolemaa ja oli varma, että tietää kuolinsyyn, kuolintodistus voidaan viimeistellä paloittelematta ruumista. Jotkut ruumiit ovat täällä skalpellin koskematta odottamassa, että hautaustoimisto noutaa ne, jotkin ruumiit ovat tunnistamatta, odottamassa nimeä.” (s. 174)

Teoksen lopussa on Viitteet-osio, mutta viitteitä ei ole numeroitu eikä niiden yhteydessä ole sivunumeroita. Tekstin seassa taasen ei ole merkintöjä viitteistä. Ehkä tämän uuden käytännön tarkoitus on sujuvoittaa lukemista, mutta sitä voi pitää epäselvänä ja luulla tahattomaksi.

Kaikki elävät ja kuolleet on kuitenkin lukemisen arvoinen tietokirja, ja on tärkeää, että suomeksi julkaistaan muutakin kuin viihteen jättimenestyksiä.

Hayley Campbell: *Kaikki elävät ja kuolleet – henkilökohtainen tutkimus kuolemantyyöstä.* Suom. Tapani Kilpeläinen, Niin&Näin.

Eva Sundgren on sosiologian ja kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta.

« Previous:

Anneli Jordahl (suom Jaana Nikula):
Karhunkaatajan tyttäret
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/anneli-jordahl-karhunkaatajan-tyttaret/>)

Next:»

Sofia Lundberg (suom Terhi Vartia):
Viimeinen taideteos
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/sofia-lundberg-viimeinen-taideteos/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
